מג: שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

אשו שלא בכוונה. על פי עדים נשלם דמים מין דשורו שלא בכוונה אע"פ שאין יכול לבא בשום ענין לידי כופר וקנס משלם דמים אם כן באש נמי משלם דמים אע"פ שאין יכול לבא בשום ענין לידי כופר ולאו דוקא אשו שלא בכוונה דאי בכוונה פשיטא ליה דלא משלם דמים היכי דייק מהתם דעבד כפות לו דפטור דלמא ההיא בכוונה ודוקא אליבא דמ"ד אשו משום ממונו פריך דהוא דומיא דשור אבל למ"ד אשו משום חציו היינו אדם המזיק: וכי

מיהו בן חורין דמשלם כופר ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו סהדי ואסהידו ביה תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה דמועד הוא דמשלם כופר על פי עצמו היכא דליכא עדים משלם דמים גבי עבד שאינו משלם קנס ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו עדים ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה מועד הוא לא משתלם קנס ע"פ עצמו היכא דליכא עדים לא משלם דמים מתיב רב שמואל בר רב יצחק כל שחייב בבן חורין חייב בעבד בין בכופר בין במיתה כופר בעבד מי איכא אלא לאו דמים איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי אמר ליה רבה הכי קתני כל שחייב בבן חורין בכוונה על פי עדים כופר חייב בעבד קנס וכל שחייב בבן חורין שלא בכוונה ע"פ עדים דמים חייב בעבד שלא בכוונה על פי עדים דמים א"ל רבא אי הכי אשו שלא בכוונה ע"פ עדים נשלם דמים ומנא ליה לרבא דלא משלם אילימא מדתנן [6]היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור האמר ריש לקיש כגון שהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרבה מיניה ואלא מהא דתניא [7]חומר באש מבבור שהאש מועדת לאכול בין דבר הראוי לה בין דבר שאין ראוי לה מה שאין כן בבור ואילו שהאש משלמת שלא בכוונה דמים מה שאין כן בבור לא קתני דלמא [8]תנא ושייר אלא רבא גופיה אבעויי מבעיא ליה אשו שלא בכוונה מי משלם דמים או לא מי אמרינן גבי שור הוא דבכוונה משלם כופר שלא בכוונה משלם דמים אבל אשו דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה נמי לא משלם דמים או דלמא כיון דגבי שורו שלא בכוונה אע"ג דליכא כופר משלם דמים גבי אשו נמי אע"ג דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה מיהת משלם דמים ולא ידעינן תיקו: כי אתא רב דימי א"ר יוחנן כופר מה ת"ל [1]אם כופר [2]לרבות כופר שלא בכוונה ככופר בכוונה א"ל אביי אלא מעתה עבד נמי מה ת"ל [3]אם עבד לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה וכי תימא הכי נמי והאמר ריש לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים א"ל [4]גברא אגברא קא רמית כי אתא רבין א"ר יוחנן עבד מה תלמוד לומר אם עבד [5]לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה ולריש לקיש נמי נימא מדעבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר נמי לא דריש אמרי לא עבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר דריש ומאי שנא עבד אם עבד לא כתיב במקום תשלומין כופר אם כופר כתיב במקום תשלומין: וכן בבן או בבת: ת"ר [3]או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים והלא דין הוא הואיל וחייב אדם באדם וחייב שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא שנא בין קטנים לגדולים אף כשחייב שור באדם לא תחלוק בו בין קטנים לגדולים ועוד קל וחומר הוא ומה אדם באדם שלא עשה בו קטנים כגדולים חייב בו על הקטנים כגדולים שור

דהיה לו לברוח: **עבד כפות לו וגדי סמוך לו.** ונשרפו עמו פטור. וקסבר רבא האי פטור מעבד וגדי קאמר מעבד משום דאין תשלומין לעבד אלא במקום קנס בשור המועד ומגדי משום דהיה לו לברוח אבל משום דקס ליה בדרבה מיניה לא פטר ליה דקסבר אשו משום ממונו ואין כאן חיוב מיתה: **האמר ר"ל.** בפ' כילד (לעיל כב:): **כגון שהניח כגוזו של עבד.** דאיכא עליה חיוב מיתה ואפילו מגדים נמי פטר ליה משום דקס ליה בדרבה מיניה: **כין דבר שאין רואי לה.** ליחבה נירו וקבסבה אבניו: **ואילו שהאש משלמת שלא בכוונה.** דליכא דרבה מיניה דמיס: **מה שאין כן בבור.** דפטר ליה מיתת אדם דכתיב שור [שמות כא] ולא אדם לא קתני: **אלא רבא גופיה.** הא דאותיב לעיל אשו שלא בכוונה לאו דפשיטא ליה דלא משלם ובתיובתא מייתי לה אלא בלשון בעיא אייתי לה והכי קאמר ליה רבא לרבה אי הכי דשור שלא בכוונה שאין כופר יש דמים אשו שלא בכוונה מאי: **אבל אש דבכוונה לא משלם** (ב) **כופר.** אדם דאין כופר בהאש ועוד דקס ליה בדרבה מיניה: **לרבות כופר שלא בכוונה.** אע"ג דאין השור בפקילה ופליגא אדרבה: **לרבות עבד שלא בכוונה.** לקנס: **אם כופר כתיב במקום תשלומים.** דסבר לרבוי אחריני אתא לתשלומין דלגופיה לא אצטריך דהוה ליה למכתב כופר: **אם עבד לא כתיב גבי תשלומין.** אלא גבי נגיחה אם עבד יגח [שם] ולגופיה אצטריך לאחלק בין עבד לבן חורין: **לחייב על הקטנים.** פקילה: **והלא דין הוא.** ולא צריך קרא: **הואיל וחייב.** מיתה באדם ההורג את האדם: **וחייב.** מיתה שור באדם: **לא אלקח בין נהרגים קטנים לגדולים.** דכתיב [ויקרא כד] מי יכה כל נפש אדם אפילו קטנים במשמע: **מה אדם באדם שלא עשה בו** (ג). רולח קטן כגדול דכתיב [ויקרא כד] ואיש כי יכה איש ולא קטן: **חייב בו.** על הנהרגין קטנים כגדולים: שור

מיהו בן חורין. דאשכחן ביה כופר ע"פ עצמו: **והיכי דמי כגון דאתו סהדי בו'.** דהכא ודאי משלם כופר דכופרא כפרה ולא קנסא דליפטר משום הודאת עצמו והיכא דליכא עדים כלל הוא דפטרינא מכופר משום גזירת הכתוב דאין השור בפקילה והכא הרי השור בפקילה בהעדאת העדים דאי נמי תם הוי בר פקילה הוא הלכך היכא דליכא עדים כלל דאיהו בר כופר משלם דמים. אבל עבד דלא משכחת ביה קנס ע"פ עצמו דאי נמי אתו סהדי ואמרי קטל עבד ולא ידעינן אי תם אי מועד ואמר מריה מועד הוא דפטור מקנס אע"ג דהשור בפקילה ואפילו תם כדאמרינן לקמן כל שחייב מיתה בבן חורין חייב בעבד מיהו מודה בקנס פטור הלכך כי ליכא עדים כלל אפילו דמים לא משלם: **אלא לאו דמים.** וקתני כל שחייב בבן חורין חייב בעבד וכיון דאמרת בן חורין ע"פ עצמו משלם דמים אמאי קתני לגבי עבד אינו משלם ע"פ עצמו: **הכי קאמר כל שחייב בו.** הכי פירושא דבריתא דקתני כל לאו במודה מפי עצמו (ג) קאי אלא בהעדאת עדים כתתם כל באלכ"ד והעדאת עדים ליכא מידי דמחייבת בבן חורין דלא מיחייב בעבד והכי קאמר כל שחייב בבן חורין בכוונה ע"פ עדים כופר כלומר כל שחייב בבן חורין כופר כגון בכוונה וע"פ עדים חייב נמי בעבד בכוונה ע"פ עדים קנס שלשים דהא השור בפקילה וכל שחייב בבן חורין דמים והיכי דמי כגון שלא בכוונה ע"פ עדים חייב נמי בעבד דמים אבל ע"פ עצמו אע"ג דבבן חורין משלם דמים בעבד פטור כדאמרן הואיל ומצינו חילוק בע"פ עצמו בין כופר לבן חורין לקנס דעבד אבל בעדים שלא בכוונה לא אשכחן חומרא בכופר מבקנס דהכא והכא פטור הלכך לגבי דמים תרוייהו כי הדדי מיהו: **אי הכי.** דשורו שלא בכוונה ע"פ עדים דליתיה בתורת כופר משלם דמים כיון שיש דמים למיתת אדם במקום שאין כופר וקנס אשו נמי דליתיה בתורת כופר לשלם דמים שלא בכוונה דהא ישנה בתורת נזקין ומיהו בכוונה פשיטא לן דפטור דקס ליה בדרבה מיניה: **היה גדי כפות לו.** לגדיים: **חייב.** אגדי ואגדים ופטור על העבד

מיהו בן חורין דמשלם כופר ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו סהדי ואסהידו ביה תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה מועד הוא לא משתלם קנס ע"פ עצמו היכא דליכא עדים לא משלם דמים מתיב רב שמואל בר רב יצחק כל שחייב בבן חורין חייב בעבד בין בכופר בין במיתה כופר בעבד מי איכא אלא לאו דמים איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי אמר ליה רבה הכי קתני כל שחייב בבן חורין בכוונה על פי עדים כופר חייב בעבד קנס וכל שחייב בבן חורין שלא בכוונה ע"פ עדים דמים חייב בעבד שלא בכוונה על פי עדים דמים א"ל רבא אי הכי אשו שלא בכוונה ע"פ עדים נשלם דמים ומנא ליה לרבא דלא משלם אילימא מדתנן [6]היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור האמר ריש לקיש כגון שהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרבה מיניה ואלא מהא דתניא [7]חומר באש מבבור שהאש מועדת לאכול בין דבר הראוי לה בין דבר שאין ראוי לה מה שאין כן בבור ואילו שהאש משלמת שלא בכוונה דמים מה שאין כן בבור לא קתני דלמא [8]תנא ושייר אלא רבא גופיה אבעויי מבעיא ליה אשו שלא בכוונה מי משלם דמים או לא מי אמרינן גבי שור הוא דבכוונה משלם כופר שלא בכוונה משלם דמים אבל אשו דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה נמי לא משלם דמים או דלמא כיון דגבי שורו שלא בכוונה אע"ג דליכא כופר משלם דמים גבי אשו נמי אע"ג דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה מיהת משלם דמים ולא ידעינן תיקו: כי אתא רב דימי א"ר יוחנן כופר מה ת"ל [1]אם כופר [2]לרבות כופר שלא בכוונה ככופר בכוונה א"ל אביי אלא מעתה עבד נמי מה ת"ל [3]אם עבד לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה וכי תימא הכי נמי והאמר ריש לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים א"ל [4]גברא אגברא קא רמית כי אתא רבין א"ר יוחנן עבד מה תלמוד לומר אם עבד [5]לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה ולריש לקיש נמי נימא מדעבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר נמי לא דריש אמרי לא עבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר דריש ומאי שנא עבד אם עבד לא כתיב במקום תשלומין כופר אם כופר כתיב במקום תשלומין: וכן בבן או בבת: ת"ר [3]או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים והלא דין הוא הואיל וחייב אדם באדם וחייב שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא שנא בין קטנים לגדולים אף כשחייב שור באדם לא תחלוק בו בין קטנים לגדולים ועוד קל וחומר הוא ומה אדם באדם שלא עשה בו קטנים כגדולים חייב בו על הקטנים כגדולים שור

עין משפט נר מצוה

סב א ב מי' פ"י מהל' מזקי ממון הל' ט והל' יג סמג עשין מז:

מוסף רש"י

היה גדי כפות לו. לגדיים, ועבד סמוך לו. לגדים, ונשרף עמו חייב. אגדי ואגדים לפי שאין לו דין מיתה בשביל העבד שהיה לו לברוח (לעיל כב:) חייב על הגדי, דבעלי חיים נמי אתרבו מלא הקמה, ומשום דקס ליה בדרבה מניה ליכא למפטריה, דאיהו חייב מיתה על העבד דהואיל ואיתו כפות היה לו לברוח, ופטור עליו ממיתה ומתשלומין (לקמן סא:). עבד כפות לו וגדי סמוך לו כו' פטור. אפילו על הגדי ועל הגדים, דחייב מיתה על העבד, דכתיב (שמות כא) נקם ינקם, וקס ליה בדרבה מניה, ואפילו לא אתרו בו שאינו נהרג, הא קרי' דחייבי מיתות שונגין פטורין, וגגדי לא שייך בין כפות לשאינו כפות, ואיידי דנקט בעבד נקט בגדי (לקמן סא. וכע"ז לעיל כב:) ואיכא דאמרי בגדי נמי דוקא נקט סמיך פטור, דהיה לו לברוח, והכי קאמר היה עבד כפות לו אם גדי סמוך לו פטור, ואע"ג דפשיט בשלהי פרק שני (מ.) שורו כממונו, דאם הניח נחלה עליו ונשרף חייב, התם הוא דהניח על גבי שור, דלא היה לו לשור ליטול, אבל הכי היה לו לברוח (לקמן סא:).

מסורת הש"ס

(א) לעיל דף כב: לקמן דף סא:, (ב) לעיל דף י. ע"ש, (ג) [סוטה מד. וש"נ], (ד) [תענית ד: וש"נ], (ה) כפ"א: טו,

תורה אור השלם

1. אם כֹּפֶר יושת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר יושת עָלָיו:
שמות כא ל
2. אם עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר או אֲמָה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל:
שמות כא לב
3. או בֵן יִגָּח או בַּת יִגָּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ:
שמות כא לא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכי קאמר וכו' מפי עצמו קאמר אלא בהעדאת: (ב) ר"ה אבל אש וכו' לא משלם דמים חדא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com